

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2514 โดยมีวันที่ 26 พฤศจิกายนเป็นวันสถาปนามหาวิทยาลัย เนื่องจากวันดังกล่าวเมื่อปี พ.ศ. 2518 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หัวหมาก) พร้อมพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตรุ่นแรกของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสถาบันการศึกษาแบบตลาดวิชา รับนักศึกษาไม่จำกัดจำนวน เปิดโอกาสและให้ความเสมอภาคทางการศึกษา จัดการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หัวหมากและบางนา) และการบรรยายสรุป ณ สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติส่วนภูมิภาคในจังหวัดต่างๆ รวม 21 จังหวัด ได้แก่ ปราจีนบุรี อุทัยธานี นครศรีธรรมราช อำนาจเจริญ นครพนม แพร่ นครราชสีมา สุโขทัย ขอนแก่น ศรีสะเกษ ตรัง ลพบุรี ชัยภูมิ บุรีรัมย์ เพชรบูรณ์หนองบัวลำภู เชียงราย อุดรธานี กาญจนบุรี สุรินทร์ และเชียงใหม่

นอกจากการบรรยายในชั้นเรียนและการสรุป ณ สาขาวิทยบริการฯ แล้ว ยังมีการใช้สื่อการสอนทางไกลในประเทศ (ตามสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติฯ) และต่างประเทศ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ชาวไทยทั่วโลก 24 ประเทศ โดยมีศูนย์สอบ 33 แห่งในประเทศต่างๆ ที่ได้รับความร่วมมือจากกระทรวงการต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูตไทยและสถานกงสุลใหญ่ในประเทศนั้นๆ ตลอดจนมีการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยใช้เทคโนโลยีสื่อการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยแห่งโลกการสื่อสาร แล้ว มหาวิทยาลัยยังใช้สื่อวิทยุกระจายเสียง และวิทยุอินเทอร์เน็ตออกอากาศรายการทางการศึกษา เพื่อให้สามารถเข้าถึงนักศึกษารามคำแหงได้ทั่วทุกแห่งที่คลื่นความถี่ไปถึง (กรณีวิทยุกระจายเสียงธรรมดาไม่ใช่วิทยุอินเทอร์เน็ตที่คลื่นความถี่มิได้ถูกจำกัด แต่ถูกจำกัดจากความสามารถของผู้รับสารในการใช้สื่อดังกล่าวมากกว่า) นอกจากนี้โดยข้อดีของสื่อวิทยุกระจายเสียง นักศึกษาที่ฟังรายการวิทยุสามารถทำกิจกรรมอื่นๆควบคู่ไปด้วยได้

การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงของมหาวิทยาลัยรามคำแหงนี้เริ่มต้นจากการที่ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2520 อนุมัติให้กรมประชาสัมพันธ์ใช้เวลาออกอากาศ รายการวิทยุของมหาวิทยาลัยรามคำแหงทางคลื่น เอ เอ็ม ความถี่ 850 กิโลเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์ ต่อมา มีการจัดคลื่นความถี่ใหม่เป็น 837 กิโลเฮิร์ตซ์ ออกอากาศครอบคลุมใน กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น ภาคเช้าเวลา 06.00 – 07.00 น. ภาคบ่ายเวลา 16.00 – 19.00 น. และภาคค่ำ เวลา 21.00 – 22.00 น. ทุกวัน รวมทั้งหมด 5 ชั่วโมงต่อวัน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2520 เป็นต้นมา นอกจากนี้ยังมีการออกอากาศในอีก 27 จังหวัด ได้แก่ จันทบุรี ขอนแก่น นครราชสีมา สุรินทร์ นครพนม เลย บุรีรัมย์ ตาก พิษณุโลก เชียงใหม่ ลำปาง เชียงราย น่าน แม่ฮ่องสอน ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ภูเก็ต ตรัง ยะลา (เบตง) พังงา สตูล หนองคายและกระบี่ โดยเป็นรายการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของมหาวิทยาลัยรามคำแหง การ แนะนำข้อมูลต่างๆ และสาระความรู้ทั่วไป

ต่อมากรมประชาสัมพันธ์ขยายเวลาออกอากาศให้กับมหาวิทยาลัยรามคำแหงตาม นโยบายของสถานี ตั้งแต่เวลา 06.00 - 22.30 น. ทุกวัน โดยมหาวิทยาลัยจัดรายการวิทยุการศึกษา ประเภทเทปคำบรรยาย และการบรรยายสรุปก่อนสอบในกระบวนวิชาพื้นฐานและวิชาบังคับของ คณะต่างๆ ที่เปิดสอนอยู่ในมหาวิทยาลัย โดยจัดตารางการออกอากาศเป็นภาคการศึกษา หลังจาก จัดผังรายการแล้ว จะนำผังรายการเผยแพร่ให้นักศึกษารามคำแหงรับทราบโดยทั่วกันทาง หนังสือพิมพ์ภายในมหาวิทยาลัย คือ ข่าวยามคำแหง และ มร.30 นอกจากรายการประเภท การศึกษาแล้ว มหาวิทยาลัยยังจัดรายการปาฐกถา (ทุกวันอาทิตย์ เวลา 8.00 – 8.30 น.) VOA (ทุก วันจันทร์ – อาทิตย์ เวลา 8.30 – 9.00 น.) รายการสังคีตฯ (ทุกวันอาทิตย์ เวลา 9.00 – 10.30 น.) รายการข่าว มร. (ทุกวันอาทิตย์ เวลา 11.00 – 12.00 น.) รายการคุยกันยามเย็น (ทุกวันจันทร์ – อาทิตย์ เวลา 18.00 – 19.30 น.) รายการข่าวและสารคดีจาก B.B.C. กรุงลอนดอน (ทุกวันจันทร์ – อาทิตย์ เวลา 19.30 – 20.00 น.) ผังรายการดังกล่าวนี้ดำเนินการภายในระยะเวลาเพียงไม่กี่ปี กรม ประชาสัมพันธ์จึงเริ่มลดเวลาออกอากาศรายการของมหาวิทยาลัยรามคำแหง จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2552 รายการของมหาวิทยาลัยถูกยกเลิกการออกอากาศทั้งหมดทางเครือข่ายสถานีวิทยุต่างจังหวัด แต่ยังคงมีการออกอากาศรายการทางสถานีวิทยุอื่นๆ อีก ได้แก่ สถานีวิทยุ กวส. 4 จังหวัดพะเยา กวส. 2 จังหวัดแพร่ สถานีวิทยุ 912 กรป.กลาง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้เวลาออกอากาศวันละ 1 ชั่วโมง ซึ่งรายการส่วนใหญ่เน้นเรื่องวิชาการเพื่อศึกษารามคำแหง บางส่วนเป็นรายการข่าวสาร และความรู้ทั่วไปแก่ประชาชนบ้างแต่ไม่มากนัก ปัจจุบันกรมประชาสัมพันธ์ใช้เวลาออกอากาศ รายการของมหาวิทยาลัยรามคำแหงทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

ความถี่ 837 กิโลเฮิร์ตซ์ ระบบ เอ.เอ็ม เพียงวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 16.00 – 16.30 น. และเวลา 18.00 – 22.30 น. เสาร์ – อาทิตย์ เวลา 18.00 – 20.30 น. และ 21.00 – 22.30 น. โดยเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2551 เวลาที่ให้คือวันจันทร์ – ศุกร์ รวม 5 ชั่วโมง และเสาร์ – อาทิตย์ รวม 4 ชั่วโมง

เห็นได้ว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ให้เวลาออกอากาศกับมหาวิทยาลัยลดลงเป็นลำดับ และมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนวัน และเวลาออกอากาศให้เป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานีวิทยุเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวประกอบด้วย 2 ประเด็นหลัก คือ ด้านเทคนิคและด้านรายการ ซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาด้านรายการอันเป็นปัจจัยที่สามารถแก้ไข และปรับปรุงได้ในเวลาอันรวดเร็วและไม่ต้องใช้งบประมาณเพิ่มมากนัก การศึกษาเกี่ยวกับรายการนั้น ประเด็นสำคัญจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรับฟัง ความพึงพอใจและความต้องการของผู้ฟัง ซึ่งในที่นี้คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงใน ส่วนกลางที่มีต่อรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยเป็นไปตามทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล และการเปิดรับข่าวสารของผู้ฟัง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปพัฒนารายการได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อศึกษาความต้องการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

สมมติฐานการวิจัย

ในการสำรวจพฤติกรรมการรับฟัง และความต้องการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานดังนี้

1. ลักษณะประชากรมีความสัมพันธ์กับความต้องการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. ประเภทรายการวิทยุเพื่อการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความต้องการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะนักศึกษาปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในส่วนกลางประจำปีการศึกษา 2552
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะในกรุงเทพมหานคร
3. ขอบเขตด้านวิธีการวิจัยและเวลา การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ในระยะเวลา 1 ปี
4. ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะพฤติกรรมการเปิดรับฟัง และความต้องการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยนี้ผู้วิจัยจะใช้คำนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรีในส่วนกลาง ทั้งที่เคยฟังและไม่เคยฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. ลักษณะประชากร หมายถึง เพศ คณะ และรายได้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. องค์ประกอบรายการในที่นี้ หมายถึง รูปแบบและวิธีการนำเสนอ โดยรูปแบบได้แก่ รายการเทปคำบรรยาย เทปบรรยายสรุปก่อนสอบ รายสัปดาห์ รายการนานา...น่ารู้ (ข่าวรามคำแหง) รายการคุยกันยามเย็น ส่วนวิธีการนำเสนอจะพิจารณาจากองค์ประกอบในการผลิตรายการ
4. พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษา หมายถึง การฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผ่านทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ระบบ เอเอ็ม ความถี่ 837 กิโลเฮิร์ตซ์ โดยมีองค์ประกอบหลักในการวัดพฤติกรรมการรับฟัง ได้แก่ ช่วงเวลาความถี่ในการฟัง สถานที่ ระหว่างการฟังทำกิจกรรมใด
5. ความต้องการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาฯ หมายถึง หากผู้ฟัง (นักศึกษา) จะต้องรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาฯ สิ่งใดบ้างที่ผู้ฟังต้องการจากรายการ โดยเฉพาะด้านองค์ประกอบรายการได้แก่ ใต้เต็ลนารายการ ผู้ดำเนินรายการ การพูดและการใช้ภาษา ผู้ร่วมรายการ เนื้อหาที่ให้ความรู้และประโยชน์ หรือตรงข้ามกับความสนใจของผู้ฟัง เพลงประกอบรายการ ความยาวและความถี่ที่ออกอากาศ วัน และเวลาออกอากาศ การใช้เสียงประกอบ ความน่าเชื่อถือ และความทันสมัยของเนื้อหาที่ประกอบอยู่ในรายการ ตลอดจนด้านการนำไปใช้ประโยชน์
6. รายการวิทยุเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง หมายถึง รายการวิทยุที่มุ่งเน้นให้ความรู้วิชาการ ความบันเทิงและข่าวสาร ที่ผลิตโดยสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง เฉพาะที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย คลื่นความถี่ 837 กิโลเฮิร์ตซ์ระบบเอเอ็ม ซึ่งประกอบด้วยรายการ ประเภทความรู้วิชาการ รายการประเภทความรู้ทั่วไป และความบันเทิง รายการประเภทข่าวสาร

รายการประเภทความรู้วิชาการ ได้แก่ รายการเทปคำบรรยายกระบวนวิชา ในที่นี้รวมรายการเทปคำบรรยายสรุปเพื่อเตรียมสอบ ทั้งวิชาพื้นฐานของนักศึกษาทุกคน และวิชาบังคับของคณะต่าง ๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

รายการประเภทความรู้ทั่วไป และความบันเทิง ได้แก่ รายการสังคีตกรรม ซึ่งเป็นการบันทึกที่มุ่งเน้นส่งเสริมความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ด้วยการนำเสนอเพลงดนตรีไทย และให้ความรู้ประกอบ เช่น ผู้แต่งเพลง ผู้ร้อง เครื่องดนตรี ฯลฯ และรายการนานา...น่ารู้ ที่เป็นสาระสุขภาพ และสาระบันเทิง ศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทั่วไทยในเชิงของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีในแต่ละจังหวัด

รายการประเภทข่าวสาร ได้แก่ รายการคุยกันยามเย็น จะมีการบอกกล่าวข่าวราม และกำหนดช่วงท้ายรายการด้วยการมีคำถาม มีคำตอบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมมารับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อเข้าใจความต้องการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. แนวทางการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง